

Az abszurdítások fala

HÉRICS NÁNDOR KÉPZŐ- (ÉS IPAR-) MŰVÉSZ ALKOTÓI VILÁGA

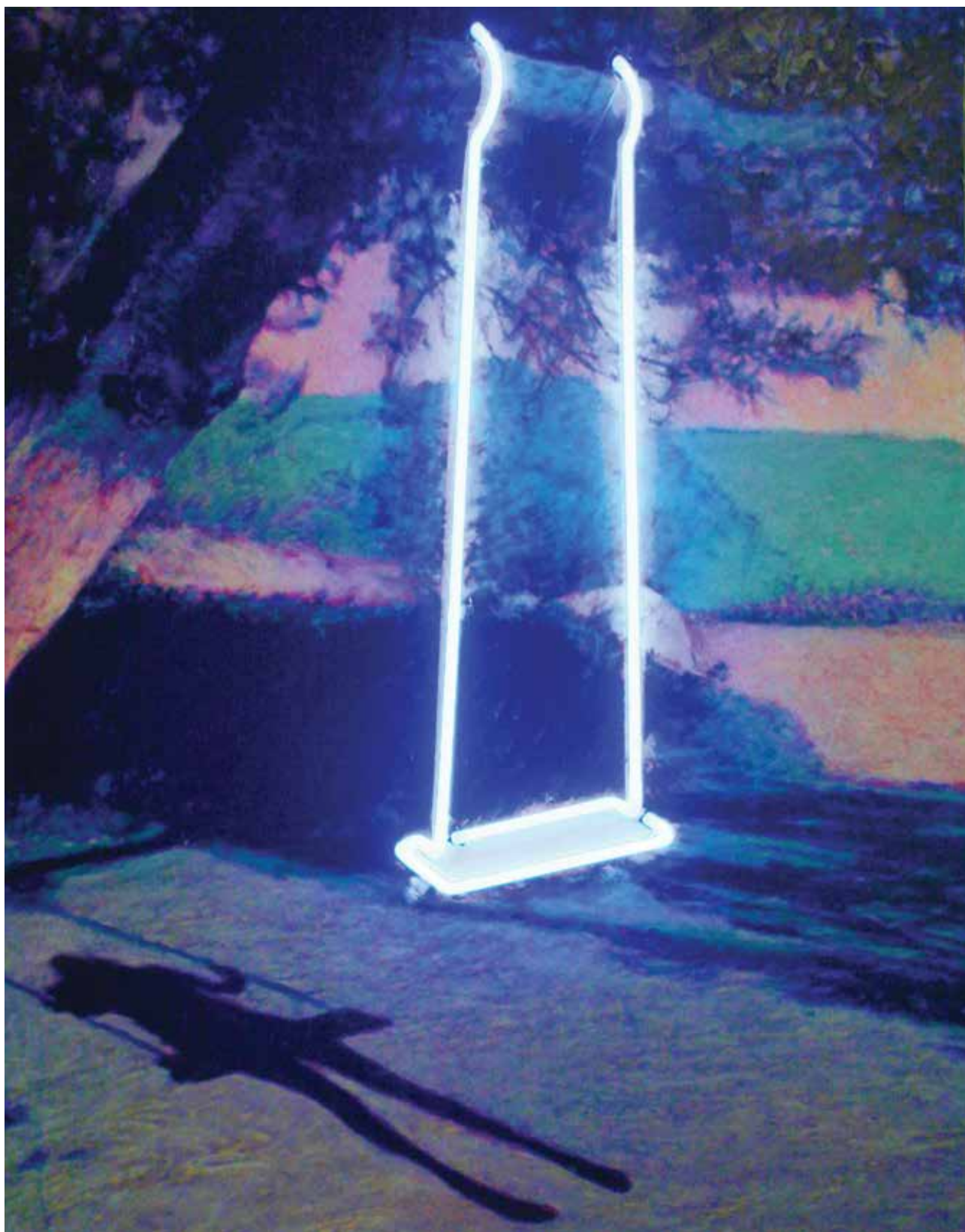
A befogadás és az értelmezés nehezen kiismerhető útvesztőjének sejtelmességekben úszó és bizonyosságokba rögzülő, színes fényekben játszó, hol megnyíló, hol bezáruló kapuját tárja elénk műveivel Hérics Nándor képzőművész. A képzőművész, a *képző művész* megnevezés, illetve minősítés Hérics Nándor esetében különösen indokolt, annak ellenére, hogy tevékenysége számos iparművészeti ágazatot is felölel. Az 1956-ban a magyar művészeti centrumoktól kissé távol, Kisbéren született alkotó immár négy és fél évtizedes munkássága ugyanis számos művészeti ágat, megannyi műfajt, műformát, technikát és anyagalkalmazást szintetizál, és tevékenységét csaknem minden esetben a megszokottól, a szabályostól, a

kategorizálhatótól eltérő, rendhagyó, újító szellemiséggel és gyakran meghökkentő módon kreált és megformált művek karakterizálják. A múlt század hetvenes éveinek első felében megnyílt pályája napjainkig ívelő évtizedeiben a kifejezésformák és a médiumok világában szabadon kalandozott: funkcionális és autonóm munkákkal, alkalmazott grafikusként, grafikusként, festőművészként, szobrászművészként, installátorként és látványtervezőként fellépve egyként figyelemre méltót alkotott. A Hérics-életműre visszapillantva fegyelmezett és frappáns kompozíciókba foglalt alkalmazott grafikai munkákat, szellemes képi *trouville*-okkal megszólaló, megrendelésre megvalósult plakátokat és autonóm művészi céllal

HÉRICS Nándor: Home, sweet home | Nándor HÉRICS: Home, sweet home | 2017, neoncső, plexi, 90x300x240 cm

Fotó: Hérics Nándor

HÉRICS Nándor: Hitchcock lánya | Nándor HÉRICS: Hitchcock's daughter | 2018, neoncső, olajfestmény, 100x70x5 cm
Fotó: Hérics Nándor

készült plakátterveket – pszeudoplakátokat –, sejtelmes fényvillódzásokkal életre keltett neonplasztikákat, fanyar humorral éltetett objektumokat és installációkat, a sík és a tér határvonalán egyensúlyozó, elvont dombormű-kollázsokat, átfogó dokumentatív szándékokat tükröző és beteljesítő portrégalériákat és táj-, illetve városképsorozatokat regisztrálhatunk. A korábbi meglepő képi-plasztikai ötletekben dúskáló, a harsogó színekkel és a szokatlan

formákkal abszurd szituációkat és jelenségeket tükröztető kompozíciók után, illetve ezen művekkel párhuzamosan a művész érdeklődése az ezredfordulót követően átmenetileg a bensőségebb atmoszférájú munkák, a tradicionális képalkotás felé fordult. A több kiállításon is bemutatott, és 2006-ban egy önálló reprókötetben is közreadott zenészsportrékat, a magyar rocktörténet ikonikus alakjait fotórealista-expresszív látásmóddal és hevülettel megjelenítő táblaképsorozatát, és a jelenkori magyar képzőművészet alkotóinak ugyancsak rendhagyó kompozíciókba foglalt arcképeit megörökítő (2017-ben a pesterzsébeti Gaál Imre Galéria nagyszabású kiállításán felvonultatott) műegyüttesét – a művészi értékeken és az eredeti szemléleten túl – egyfajta művészetszociológiai indíttatású, korkép-összegző körkép-vállalkozásként is minősíthetjük. Ugyanúgy, mint ahogy az első alkalommal 2011-ben Csepelen közönség elé tárt *Képek a Vasműből* című képciklus indíttatásainak mélyén is a dokumentáció, a múltra való hivatkozás, és az egy – pontosabban két – letűnt korszak szimbolikus jelentőségű ipari monstrumát megidéző összegzés, az emlékállítás szándéka munkált, de amelyet felülírt az emóciókkal átítatott festői kifejezésre, a festőiségre törő, a kolorisztikus szépségeket és izgalmakat összpontosító alkotómódszer. Aztán újabb váltásként 2018-ban Szegeden a neonplasztikákra alapozva rendezett Hérics Nándor nagyszabású, élénk kritikai visszhangot keltő kiállítást, amelynek műegyüttesét a közelmúltban elhunyt művészettörténész, P. Szabó Ernő találón „*plakáttömörséggel fogalmazott neoneköltszetként*” jellemezte.¹ A neonkompozíciókból összeállított újabb kollekciót a művész a szentendrei MANK Galériában tárta közönség elé a 2020-as esztendő januári és februári heteiben. A Hérics-műfolyam eme szentendrei kiállításán tizenkilenc, elsősorban a neonplasztika műforma körébe sorolható, régebbi és új alkotás sorakozott, amelyek között az egyik legelső fontos mű a *Fénydaráló* című, 1985-ben

HÉRICS Nándor: Felruházva | Nándor HÉRICS: Endowed
2019, neoncső, plexi, fogas, 190x70x50 cm
Fotó: Hérics Nándor

HÉRICS Nándor: Ha három madár lennék, láthatnám alulról, hogyan repülök magam után | Nándor HÉRICS: If I were three birds, I could see from below how I'm flying in my wake | 2017, neoncső, 200x300x5 cm
Látványterv: Hérics Nándor

HÉRICS Nándor: A kutya éji dala | Nándor HÉRICS: The dog's night song
1985, neoncső, olajfestmény, 90x110x3 cm
Fotó: Hérics Nándor

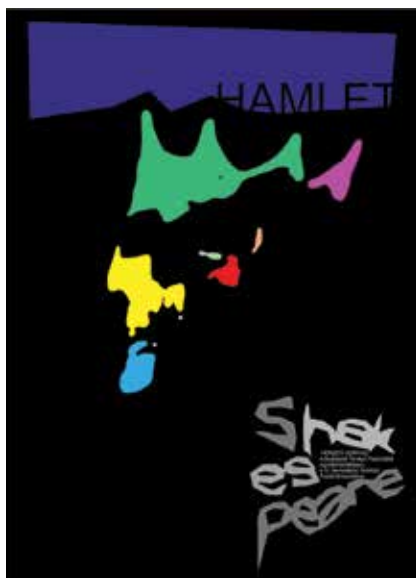
született munka volt. A neonplasztikák a 20. század derekán jelentek meg a nemzetközi művészeti szintéren, és Magyarországon – Trombitás Tamás és Hérics Nándor munkálkodása nyomán – a múlt század nyolcvanas éveiben váltak a kortárs törekvések izgalmas terepévé. Hérics Nándor alkotásainak elemzése kapcsán Láng Eszter állapította meg, hogy „pop-artos műveket készít, nagyon is evilágian, a tiszta geometriától eltávolodva, a világunkat jellemző jelenségekre reagál. Az új fényforrással való manipuláció ugyanakkor [...] előhívhatja a fényhez kötődő transzcendentalitás múltban gyökerező érzetét, tehát a neon, e modern fénytechnikai eszköz, szakrális szimbólumként is értelmezhető. Hérics Nándor műtárgyai és tárlatai tehát a felszín mögötti, spirituális, metafizikai értelmű fény keresésére is ösztönözhetik a befogadót”.²

Hérics tisztán alkalmazott fény- és neonkompozíciói, illetve a festészeti, illetve a fotósíkkal együttesen megvalósított, mondjuk így: neon vagy fény domborművei a szabad térben, illetve a falsíkhöz kapcsolódva jelennek meg, és a színes fény sugárzása révén valószínűtlenek tetsző tereket szerveznek, bizonytalanságok által éltetett téri viszonyokat teremtenek, s a valóságoson túllépő vagy a valóságosnak vélten túllépő áthatásokat, összefüggéseket, kapcsolatokat, különválásokat jelenítenek meg. A színes fényvel sugárzó neoncső leggyakrabban körvonalat jelöl, a térben vagy a síkban rajzolt sziluettet hivatott elénk tárni, vagyis a rajzolata és a színes sugárzása révén egyszerre grafikai és festői atmoszféra, hatásrendszer élesztője. És e hatásrendszernek hallatlan fontos eleme,

hogy a dolgoknak, a tárgyaknak, a jelenségeknek megfoghatatlanná válik a teste, a tömege, mintha minden csak a látszatokban, az illúziókban lebegne. Mindezek természetesen csupán eszközök, a hagyományos ágazatok esetében az anyaghasználatnak és a technikának nevezett médiumsajátosságok, amelyeknek alkalmazása révén a Hérics Nándor művei sugárzása által áthatott sajtóságos atmoszférájú közegekben számos művészeti jelenség artikulálódik, illetve összpontosul. Már esett szó a pop-art művészet meghatározó szerepéről, e művészeti áramlat mindennapjainkból merítő motívumainak és stílusjegyeinek jelenlétéről, de emellett meg kell említenünk a szürreális látásmód érvényesülését csakúgy, mint a konceptuális művészi kérdésfelvetések visszavisszatérő voltát is. Azonban amiként a vázlatos, úgy a legalaposabb stilisztikai vizsgálat sem adhat választ a művészi szándék valós voltáról, a művészi mondandó, az üzenet mibenlétéről. A futólag megjelölt, különböző művészeti áramlatok vonzaskörében megszületett Hérics-művek ironikus-groteszk hangvétele, sziporkázó képi-térei ötletekre koncentráló komponálásmódja mellett nem nehéz felfedezni a színes fények derengésébe burkolózó mű-világ koncentrált történelmi-társadalmi vetületeit és reflexióit, a kor jelenségeire, kihívásaira, kérdéseire, kételyeire válaszadásra kényszerülő pozíciók vállalását, és az újra meg újra keserűen átélt végsőnek tűnő konzekvenciát: az ember végül mindig az abszurdítások falába ütközik. Na de hát jól tudjuk egy 1988-as Hérics komponálta abszurd-látványterv kinyilatkoztatásából:

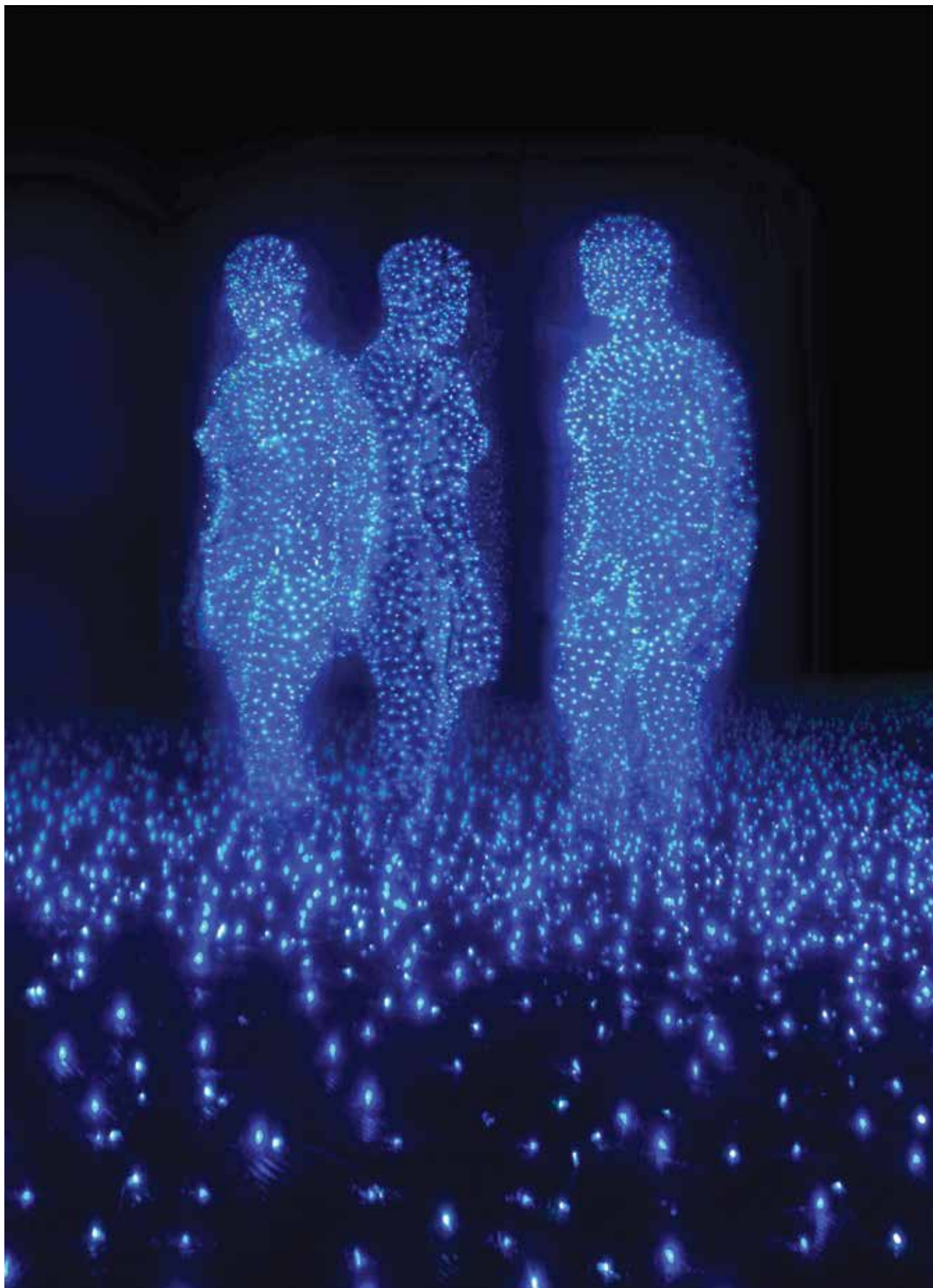
HÉRICS Nándor: Doctor Herz.
Megrendelő: Madách Színház, Budapest.
Kivitelezés: Dorogi Nyomda, Dorog
Nándor HÉRICS: Doctor Herz.
Client: Madách Theatre, Budapest.
Execution: Dorogi Press, Dorog
1988, 100x70 cm
Fotó: Hérics Nándor

HÉRICS Nándor: Shakespeare.
Megrendelő: Nemzeti Színház, Budapest.
Kivitelezés: Athenaeum Nyomda, Budapest
Nándor HÉRICS: Shakespeare.
Client: National Theatre, Budapest.
Execution: Athenaeum Press, Budapest
1992, 100x70 cm
Fotó: Hérics Nándor

HÉRICS Nándor: Enjoy Sztálin
Nándor HÉRICS: Enjoy Stalin
1987, 100x70 cm
Fotó: Hérics Nándor

HÉRICS Nándor: Ecce femme | Nándor HÉRICS: Ecce femme | 2018, LED, plexi, 210x81x61 cm
Fotó: Hérics Nándor

HÉRICS Nándor: Magánszféra | Nándor HÉRICS: Private sphere | 1995, neoncső tájban, 200x400x310 cm

Fotó: Hérics Nándor

„Az abszurd olyan, mintha értelme lenne, de nincs, vagy olyan, mintha nem lenne értelme, de van.”³ És ezen aztán, az abszurdítások fala előtt álldogálva hosszan, nagyon hosszan eltűnődhetünk.

HÉRICS Nándor: Az erdő mélyén

Nándor HÉRICS: In the heart of the woods

2016, neoncső, habosított PVC, 205x305x5 cm

Fotó: Hérics Nándor

Egy közelmúltban rögzített beszélgetésben a művész így fogalmazta meg hitvallását: „Az én felfogásomban nem létezik külön festészet, külön grafika vagy szobrászat, számomra csak egységes képzőművészet van, amelynek lehetőségeit, eszközeit, technikáit egyenértékűen szeretném kiaknázni, úgy, hogy minden a kifejezés szolgálatában áll.

Teljesen mindegy, milyen eszközöket használasz, a kifejezés legfontosabb alapeleme a gondolat, és ennek a gondolatnak kell kivetülnie valamilyen vizuális formában – realizálódjon az síkon vagy térben. Ezért is tiltakozom mindig az ellen, ha valamelyik ágazat művészeként szeretnének meghatározni, jóllehet persze tagja vagyok a Magyar Festők Társaságának, de kiállítok a szobrászok szakmai seregszemléin ugyanúgy, mint a békéscsabai Alkalmazott Grafikai Biennálékön is. Számomra érthetetlen, hogy miért van az, hogy miután végigviszek egy történetet, csinálok egy ciklust vagy egy sorozatot, a kritika máris elhelyez az adott kategóriába. Na ettől aztán úgy megijedek, hogy azonnal elkezdek egy teljesen más dolgot, egy gyökeresen új formát kidolgozni. A művészet halála a rutin.”⁴ És ez a hitvallás nemcsak Hérics Nándor friss műveinek befogadása során lehet kitűnő, a kategorizálástól elrettentő kalauzunk, hanem tágabb művészeti és köznapi körökben, és hosszabb távon is.

WEHNER Tibor
művészettörténész

1. P. Szabó Ernő: Fénydaráló. Hérics Nándor kiállítása. REÖK-palota, Szeged, 2018. I. 25. – III. 18. *Új Művészet*, 2018/3, 42–45.
2. Láng Eszter: Hérics Nándor sokszínű világa. Hérics Nándor kiállítása. Érdi Galéria, Érd, 2019. március 29. – április 20. *Balkon*, 2019/4, 33–34.
3. Hérics Nándor: Az abszurd... (látványterv). 1988, neon, PVC, vegyes technika, 205x305 cm.
4. Wehner Tibor: „A jövő korábban érkezett”. Beszélgetés Hérics Nándor képzőművésszel. *Új Forrás*, 2018/4, 77–83.